

PENA PER JOIA

*“Allí vaig fer pensament
de descalsar-me darrera
seu i de cenyir-me la
cerda seràfica”*

Jacint Verdaguer

Aquell darrer viatge de maig del 1502, per tal de trobar el pas vers un estret que el dugués per aigües desconegudes de l'Oceà Pacífic a l'orient, tal com tenia indicat feia temps en un portolà, fou la prova de foc del gran navegant.

Ja que semblava que, després de les contrarietats i humiliacions que hagué de suportar entre els homes per tal d'afirmar els seus coneixements i drets, alguna força superior volgués posar a prova la capacitat de sacrifici enviant-li també la fúria dels elements.

Sospitosa, li va semblar a l'Almirall Colom, aquella aparent calma que trobà a les aigües antillanes a la seva arribada. Aquell saltar agitat dels dofins al voltant de les naus com si volguessin aixoplugar-se dins. Aquell silenci absolut i la falta de vent que mogué les veles, el portaren a observar l'horitzó com a vell llop marí que pressent una gran tempestat.

Estava neguitós perquè una de les naus era poc velera, li faltava costat per a sostenir el velam i amb qualsevol moviment posava el bot baix de l'aigua. No confiava en ella, i menys per aquell viatge d'exploració en que pretenia poder trobar el pas que buscava des de que va començar el descobriment.

La Illa Isabela li quedava prop i, pensant que podria aconseguir allí una altra nau més adequada, va enviar el seu lloctinent, el capità de la Gallega en Pere de Tarreros, amb una nota pel Comanador de Lares, Nicolás de Ovando, que el substituïa en la governació per reial ordre, en la que sol·licitava l'entrada a la vila: aquella terra pròpia que li havia esta presa i prohibida de trepitjar des de la seva detenció i captivitat.

Però, el Comanador no tan sols li va negar l'entrada, sinó que no tingué tampoc en compte les generoses advertències que li va donar respecte a la inconveniència de la sortida de la flota de trenta dues naus que es dirigien a la península. Pressentiment vell marí, que fou motiu de menyspreu per part dels seus oponents, donat que s'aprofitaren per a ridiculitzar-lo com a vaticinador que tan sols citava ja profecies i anunciava calamitats.

Molt li dolgué a l'Almirall la negativa i la desconsideració vers la seva autoritat, però estava acostumat a capejar els temporals. Així que, considerant impossible l'ajut d'aquells brètols, es refugià juntament amb els seus setze llegendes del port de l'illa dominicana, a un altre que li oferia accés segur per a les naus, al que va posar el nom de Port Vell. Decidint esperar allà la pressentida tempesta, acompanyat del seu jove fill Ferran, del seu germà Bartomeu i de molta altra gent senzilla.

Les naus que estaven a l'illa de Santo Domingo continuaren carregant mercaderies arrencades de la suor dels malmesos indígenes. Després embarcaren els homes, entre els que estava aquell superb enemic de l'Almirall, el Comanador Francesc de Bobadilla, que l'havia foragitat de manera violenta dels seus legítims càrrecs de Governador General i de Virrei, enviant-lo a la península carregat de cadenes i sota l'acusació de traïció als sobirans. Rancúnia que tan sols podia venir d'una antic afront entre ells per motius polítics durant la guerra civil catalana. També l'acompanyava en Francesc Roldán, cap dels revoltats contra els Colom, i instrument i excusa de la seva destitució. Anava en el viatge com a presoner el cacic dominicà Guarionex, que tan bravament havia resistit les pretensions de dominar el seu poble. Junt amb un germà de Joana de Torres i Agramunt, tutora del príncep Joan, Antonio de Torres, a qui l'Almirall tenia en gran afecte.

Sortiren de port segur i es dirigiren cap el perillós pas de la Mona, aquell petit canal entre les illes de Santo Domingo i de Sant Joan de Puerto Rico, per tal de retrobar la ruta més directa a occident. Estant a l'altura d'aquesta petita illa –que era propietat de l'adelantat en Bartomeu Colom- albiraren una gran frescor, que els marins en diuen “el clos” pel fet de no deixar veure res, que en breus moments els va envoltar.

Les aigües s'encrespaven violentament. L'altura de les ones feia esglai, i l'escuma semblava que estigués bullint en un foc. El vent començà a bufar violentament empenyent les naus unes contra les altres, fent cruixir els aparells, trencant els pals i fent que l'aigua envaís les cobertes. Se sentiren els crits de la gent implorant pietat, però semblava que s'haguessin lliurat tots els dimonis retinguts en aquella enganyosa bonança i volguessin destruir-ho tot fins acabar amb tot el que tinguéssin vida.

De sobte es veié un núvol que semblava formar-se en el mar i pujar al cel juntament amb l'aigua, i que fent un remolí grandíol anava absorbent totes les naus que estaven al seu abast. De manera que, en poc temps no va quedar ni rastre d'elles ni de la seva gent, ni tan sols es pogueren trobar les seves despulles.

Per l'Almirall Colom, que estava a resguard al Port Vell, i per la seva gent, aquella catàstrofe degué semblar un judici diví, donat que s'emportava aquells enemics que foren motiu de les seves desgràcies, que li feren la vida impossible i l'amenaçaren de mort diverses vegades. Encara que fou ben conscient que en quedaven altres més poderosos, el seu gran esperit lluitador no es va afeblir.

Aprofitant la calma posterior decidí anar explorant les terres a la vora de Jamaica, però es va veure impossibilitat per la manca de vent. Llavors, quan volgué tornar a terra, es va trobar una nova tempesta que li impedí de fer-ho durant molt de temps.

Les naus es malmetien, la gent passava molt treballs i vigílies per tal de no embarrancar en aquelles costes desconegudes, i alguns emmalaltien per la falta de descans i pel neguit de no saber si se'n sortirien.

Va començar a ploure a bots i barrals, els trons i llamps queien com a projectils sobre les naus, de tal manera que se'ls esperaven, en qualsevol moment, que fossin abraçats pel foc i enfonsats a l'abisme. Les descàrregues elèctriques eren tan fortes que pensaven que eren els de les altres naus els qui disparaven l'artilleria per tal de demanar socors, perquè s'enfonsaven. La pluja era tan espessa que va durar varis dies sense parar,

talment com si s'hagués destapat el diluvi. La gent de les naus desesperada .i fatigada pels sofriments desitjava la mort per tal de gaudir de la pau.

Llavors Colom va decidir de cenyir-se el cordó franciscà. I mentre en el fanal de popa cremava un ciri beneit, llegí en mig d'un gran silenci i de la gent agenollada i temerosa, uns versets de l'evangeli de Sant Joan, alhora que mantenia la seva espasa alçada amb la punta dirigida vers la tempesta que els amenaçava de mort. I quan ja semblava que era la fi, va arribar la calma.

I un nou espectacle els va omplir de pànic, en veure al voltant de les naus els taurons obrint unes descomunals boques famolenques que tractaven de saltar a coberta, com si els anunciessin que la seva fi era irremeiable, i esperaven per devorar-los. Però aquells homes tragueren forces d'on pogueren acceptant el repte de la lluita, i decidiren fer una carnisseria amb les armes de que disposaven, els hams de cadena. De manera que, donant cops a mansalva tenyiren el mar de color rogenc amb la sang d'aquelles bèsties, que s'escorria entre les bordes al pujar-les per utilitzar-les com a bastiments.

L'Almirall va quedar prostrat per l'esforç i el reuma, encara que no va deixar de guiar-los a un port segur. Finalment, a la vigília de Reis entrà a la desembocadura d'un riu al que posà el nom de Betlem en record a Crist, fins continuar en un altre anomenat Veraigua, on reposaren.

Aquí no acabaren els seus mals, però nosaltres farem una pausa per tal de reflexionar sobre aquesta història. Ressaltem el fet que tan sols els que confiaren amb la seva experiència sobrevisqueren

I que, encara que no podia evitar les calamitats que comportava l'exploració del desconegut, ens demostrà sempre un gran valor i confiança en la finalitat dels seus projectes. Posem de relleu que, junt amb la saviesa que sols s'aconsegueix amb l'esforç i els sofriments, hi ha el pensar que quan no es pot lluitar amb els designis de la Naturalesa, una altra força estabilitzadora restablirà l'equilibri perdut.

ALBA VALLÈS